

PEST, II. félv.

36. szám.

Szeptember 8. 1870.

Megjelenik e lap minden héten egyszer, csütörtökön. Előfizetési ár: helyben félfévre 1 frt 31 kr., egész évre 2 frt 62 kr.; vidékre fél-szeri fölvételért 1 frt, 10 soron fölü, egyszeri közlés-
Az előfizetési pénzeket, valamint a lapba szánt kéziratok-
kr., egész évre 2 frt 62 kr.; vidékre fél-
évre 1 frt 70 kr., egész évre 3 frt 40 kr. ért 2 f. ha többször közöltetik, 1 f., 50 kr, számítatik.

A porosz királyi ház.

(Vége.)

El fogjuk itt Lengyelország fölöstására nézve magának II. Frigyesnek szavait mondani. Ha a róka ragadmányai történetét mondaná el, bizonyára több szeméremmel tenné.

Emlékirataiban többi közt ezeket írja:

„Mi Lengyelországot illeti, azon voltak, hogy megakadályozzák, miszerint örökösödési ország legyen. s nem akarták tűrni, hogy benne a monarchicus kormányforma hozassék be. — Megigérték, hogy a katolikus egyház ellenében máshitűeket oltalom alá vesznek. Végre titkos megegyezés folytán megválasztottt Poniatowszki Szaniszló, ki az orosz czárnő kedvence volt.

„Nem sokára 10,000 orosz közeledett Varsóhoz, míg Lengyelország határain porosz csapatok állítottak föl, a mely eljárásból meggyőződhettek a köztársaságbeliek és az idegen hatalmasságok, hogy a ki ezen választásba Oroszország és Poroszország akarata ellen be akar folyni, annak ezen hatalmasságokkal gyül meg baja.“

A porosz és orosz hatalomnak célja volt megkoronáztatni Poniatowszkit, kit egészen hatalmukban tartottak, s ily módon akarták megakadályozni, hogy a lengyel nemzetben többé egység ne jöjjön létre.

Katalin czárné azon ürügy alatt, hogy a nem-katolikusokat oltalmába veszi, Lengyelországba muszka hadsereget küldött.

„A czárnő, írja Frigyes, megsértette azon kiméletlen magatartás által, melyet a lengyelek iránta tanusítottak, elhatározta, hogy a nemkatholikusokat most már nyiltan pártolja; aztán fölhívta a porosz királyt, hogy e célra szövetkezzék vele, a mit a király szerződésileg teljesíteni tartozott.“

Alább ismét ezt írja: „A zsarnokság, melylyel a szentpétervári udvar a lengyel köztársasággal bánt, Európa nagy részét fölháborította Oroszország ellen.“

Porosz- és Oroszország alattomban azon dolgozott, hogy Lengyelországban a katolikusok és nemkatholikusok közt polgári háborút idézzen elő.

Mind a burkus, mind a muszka folyvást beavatkozott a lengyelek dolgaiba. Muszka szuronyok hatalma alatt kellett a lengyel országgyűlésnek összejönni. Itt a czárné követe, valami Replin herceg hallatlan erőszakoskodásokat követett el. Tettleg Lengyelországban a muszka czárné uralkodott. Ekkor Lengyelország fölkelt; a szegény lengyelek a vitézség csodáit fejtették ki. Frigyes király tele gyűlölettel a katolikusok ellen e nemzeti fölkélést így írja le:

„Muszkaországnak ezen beavatkozása a lengyeleket szerfölött elkeserítette; Replin herceg büszkesége még inkább fölingerelte őket; azon lengyelek, kik nagy hivatalokban voltak, féltették hatalmukat. A püspökök, kik megyéiben a lakosság fele nem volt katolikus, és kik az remélték, hogy a nemkatholikusok megtérítése által jövedelmeiket szaporítják (mily piszkos gyanusítás! Szerk). ebbeli reményeikben megeslatkoztak; a közös érdek összetartotta őket, a buta népet fölbujtogatták, hogy védelmükre szálljon. A püspökök és a szintén elégedetlen magnások azt terjesztették a nép között, hogy Muszkaország egyetértve a lengyel királylyal el akarja a katolikus vallást nyomni (ezen aggodalmuk nagyon is alapos volt Szerk.). A nép, melyet az országban elszórt muszka csapatok úgy is izgatottságban tartottak, a papok által könnyen el volt csábítható; az előkelők fölhasználták a nép lelkesedését a muszka iga lerázására.

Midőn a fölkelés kitört, Poniatovszki segítségül hívta a muszkákat, és a fölkelt lengyel nemzet saját vérében fojtatott meg.

„A muszkák, mondja Frigyes, megverték a fölkelőket, de miután megsemmisítésökre nem voltak elegendő nagy számmal, ez a darázs-fészék (így nevezte

a fölkelő lengyeleket) egy helyen eltűnt, hogy más helyen ismét előkerüljön.

Ime, ily hangon beszéli el Frigyes burkus király a hős lengyel nemzet bukását!

Egy nemzetet a leggyávább eszközökkel megölni magában nagy bűn; de ezzel még dicsekedni, oly gyalázat, melynek nem tudnánk méltó nevet adni.

Egy nemzet esett áldozatul, mely királya által elárultatott, vallása, nemzetisége és szabadsága védelmére fegyvert ragad! ki midőn ily szentügyért harcolva elbukott, Frigyes király belőle gunyt üzött!

E nemzeti szabadságharcz öt évig tartott. A katolikus nemzetek eserből hagyván Lengyelországot, a török sietett segítségére, de a muszkák által legyőztetett.

És mikor az ország földaraboltatott, Frigyes gunyosan azt írta, hogy Lengyelország mint egy kalács három részre osztatott, (t. i. a muszka, burkus és Austria közt).

Szilézia elfoglalását egy történetirő így írja le:

„VI. Károly halála után a bécsi udvar nagyon kényelmetlen helyzetben volt. Pénzéből kifogyott, hadserege a törökök elleni háborúk által ki volt merítve, a kormányban nem volt egyetértés; a trónon fiatal, tapasztalatlan fejedelemnő ült. Anglia és Fran-

cziaország egymással versenyezvén, egyik hatalom bizonyára Poroszország mellé áll. Muszkaországban Iván császár otthon volt elfoglalva; — mindezen okok arra birták a porosz királyt, hogy Mária-Teréziának háborút izenjen.

Miután titokban hadikészülődéseit bevégezte, hadseregét Sziléziára vezette két nappal előbb, mintsem a hadüzenet Bécsbe ment volna. „Hadseregem gyorsabb, mondá Frigyes király, mint követem, Gotter gróf; két nappal előbb nyomult Sziléziába, mint Gotter gróf Bécsbe érkezett.“

Ez már magában a legnagyobb alávalóság volt. E háboru alatt osztrák földön tömérdek pénzt requirált, azonfölül hamis pénzt is veretett.

A hétéves háboruban Frigyes király szövetségeseit sorban megcsalta.

Frigyes király állama, midőn azt átvette, 2,300 mérföldből állott, halálakor már 3,600 mérföldet tett.

Szükséges-e említenünk, hogy Poroszország azóta is a legalábbvaló eszközöket használja hatalma gyarapítására? Ausztria ellen azért viselt háborút, hogy ismét tovább terjeszkedjék; a mostani háboru is nagy-ravágyásából és terjeszkedési viselkedéséből fejlődött. Alig nyert néhány csatát, márig hirdeti, hogy Lotharingiát és Elzászt elveszi Franciaországtól. Bizunk azonban, hogy a sok gazságért a hatalmasabb kéz meg fogja a kapzsi burkust fenyeíteni.

M i a v i l á g ?

A világ börtön, vagy akár kaszárnya,
Hol sokat szenved, keveset vigadhat,
Míg a boldogság örök édenébe
Juthat az ember.

Tűrni kell nagyok, vele a kicsinynek;
Mert szilárd jólét hiu álom itt csak.
Változik minden. Koszorút tehát csak
Türve remélhetsz.

Orosz Ádám.

A z e r d ő k r ó z s á j a .

(Egy kép az ungmegyei orosz nép életéből.)

Hrabovszky Istvántól.

Gyönyörű tavaszi nap volt. Az ég boltozata szép kék színben uszott, sehol sem lehetett látni még csak egy báránnyelűcskét sem.

Az egész természet Isten nagyszerű templomaként lebegett szemeim előtt.

A meszszire terjedő rét, melyen utam vezetett keresztül, legelésző szőke nyájakkal s büszke ménesekkel volt tele. Különböztet mindenütt a legnagyobb esend uralkodott, csak a kolomp mélabus szava, vagy a lovak nyerítése és a magasbaszóló pacsirta szép dala szakította azt meg olykor.

Mily szép a természet! Mily megható a tavaszi nap! A kevéssel ezelőtt kihaltnak látszott természetben minden új életre ébredett; igen, tavasszal minden föl-ébred, mit a hideg tél elaltatott, s a virágsarjak alig fakadnak fel, már is szép bimbókba, majd teljes díszlésbe mennek át.

Ha kimegy az ember a szabad mezőre — vidám öröm lobban föl lelkében, s szíve önkénytelenül is hála-és örömmimára indul a természet nagy és véghetetlen bölcs Alkotójához! A kebel ez öröm- és hálaérzete még inkább fokozódik, sejtve, később tisztán értve a kihalt, de megint életre kelt természet ama néma szózatát, hogy habár szükségkép minden embernek sirba kell is szállnia, de abból, mint a virág, egykor okvetlenül megújulva emelkedendik föl!

A sir sötét üregében a halál országol ugyan; mégis a sirhalmon lengedező virág mily vidáman játszik a szellő szárnyaival! Mintha hirdetné: „nem úgy halál! e hantok alatt porló test — mint én — úgy fog életre ébredni majd!“

A tavasz legszebb képe, sőt erős biztosítéka a föl-támadásnak. A kikelet szép időszaka, ha nem mindenki, legalább a hívő keblében kell, hogy ezen meggyőző-

dést fakaszsa. De a szemlélődő ész, s az érző szív még azon meggyőződésre is eljut, ha tovább andalog a tavasz kies ölében, hogy valamint az a láthatlan erő, melynek hatása által az elhervadt virág újra virít, nem hal el, hanem csak szunynyad: úgy a láthatatlan szellem sem vész el soha, sőt örökéletre teremtvék az emberi társadalmakat föntartó s összekapcsoló, a nemzeteket s országokat megőrző, mennyei eredetű eszmék: az örök igazság és jog eszméi is.

A fakadó természet ilyenén eszméket kelt és fakaszt az emberi kebelben. Ily gondolatok között haladtam én is az előttem elterülő és méltóságosan nyújtózó erdő felé, melyen utam keresztül vezetett, miután barátom, kinek látogatására indultam, az erdővel szegélyezett kies völgy falujában lakott.

Valóban élvezetes és szívmelő a zöldelő óriási cser- és bükkfák, s a már egészen zöldelő bozótok között sétálni!

Minden bokor egy-egy kedvesen csattogó fülmile vagy más éneklő madár-családnak tanyája. Itt a vadgalamb turbékolása, amott a gerle bűgása vonja magára figyelmünket. Ez is, az is kedves párját hívja, s hogy ha megjelent — meglegedetten tollászkodnak tovább.

A mint az erdőbe értem alig haladtam két puska-lövésnyire, midőn egyszerre vidám kurjongás és zenező töltötte be az egész erdőt. — Először nem voltam képes kitalálni, hogy mi legyen az. A kíváncsiság, jól lehet nem tulajdonom, ez alkalommal gyorsabb haladásra ösztönzött, hogy minél előbb megtudhassam, mi történik beljebb az erdőben.

A mint így gyorsabban haladtam a kurjongatás és zenező mindig és mindig jobban s közelebből hangzott.

Végre hat vagy hét pereznyi gyors haladás után ünnepélyesen öltözött falusi népcsoportot pillantottam meg. Nem sokáig kellett tűnődnöm, hogy mit keresnek ezek az emberek az erdőben, mert a magasra tartott tarkábbnál tarkább kendőkből készített zászló eléggé érthetően adá tudtomra, hogy lakodalmas néppel találkoztam, csak azt nem tudtam elgondolni, hogy miért jöttek az erdőbe lakodalmaskodni.

De mennyire elbámultam, midőn barátomat, kinek, mint mondtam, látogatására indultam, nővérével együtt szintén ott láttam.

Elemér barátom meglátva engem, rögtön figyelmet kezdte nővérét, Katinkát, mire azután mindketten elém jöttek.

Elemér és Katinka már távolról felém nyújták kezeiket, de én sem voltam röst kezetszorítani velök.

A kölesönös üdvözlés után ezen váratlan találkozás fölötti örömet nyilvánítam s elpalástolhatlan érdekléssel kérdeztem:

— Hogyan kerülhettél ezen lakodalmas néphez Elemér?

— Csak úgy könnyen, válaszolá Elemér. Kijöttem Katinkával az erdő szélére sétálni s itt meghallottuk a zenét, azért jöttünk el megnézni, hogy mi történik itt, s miután megláttuk, hogy lakodalmas nép, megállottunk egy keveset és gyönyörködtünk a népráttalan mulatságában és döcögő tánczában.

— Katinka! kegyed ily meszsire szokott sétálni menni? kérdém Elemér nővérétől.

— Nos? talán valami nagy ujság az kegyed előtt? kérdezte Katinka hamis mosolylyal a válasz helyett.

— Mindenesetre! feleltem én.

— Pedig én mindennap kisétálok Elemérral a zöld erdőbe mikor szép idő van, hisz mindössze is csak egy negyedórai távolság ez, folytatá tovább Katinka.

— Hallgass már te tubicza, mondá Elemér nevetve, jőjj inkább fűzd kezeckéidet karjaimba s menjünk közelebb, mert Tivadar barátom látni akarja a menyasszonyt.

Katinka karjainkba kapaszkodva, így szólott:

— Elemér! — te mindig olyan hamis vagy irónyomba, hogy ...

Itt kissé megállott, azután előbbi mondatát be sem végezve folytatá:

— Pedig te tudod, mennyire szeretek Tivadarral tréfálni.

— No, no! vágott közbe Elemér, még utoljára megharagszik az én tubiczám.

— Épen nem! mondá Katinka negédesen, én soha sem szoktam haragudni.

— Akkor nagyon jól van! kiálték én, mert így szent a békeség!

E rövid párbeszéd bevégeztével a lakodalmas néphez értünk. Oldalvást egy pár lépésnyi távolban állottunk meg, s gyönyörködve szemléltük, mily vidáman lejtik orosz testvéreink a nekik annyira kedves mindig egy és ugyanazon tánczot.

— Miért jöttek ezek az erdőbe mulatni? kérdém Eleméértől.

— Mert a menyasszony az erdők piros rózsája — volt Elemér válasza.

— Most csak annyit tudok, mint előbb, mondtam én.

No látja Tivadar, vágott közbe Katinka diadalérettel, így beszél ő velem is mindig; hanem azért is kiteszek rajta. Ezen szavak után mint őzike szökelt egy őszbeborult paraszthoz.

— No jól van! mondá Elemér. A menyasszony története sajtáságos, s ennek megismertetésével akar Katinka neked kedveskedni, rajtam pedig boszut akar állani. Lásd ilyen makranczos ez a tizenhárom éves tubicza!

Mire Elemér bevégzé szavait, már előttünk állott egy ötvenes ép, erős, egészséges és piros orosz paraszt, a menyasszony atyja, Katinkával együtt.

— Dicsértessék a Jézus Krisztus! Így üdvözölt bennünket a paraszt egész alázattal emelvén le kalapját.

— Mindörökké! mondtam én.

Ezen kölesönös üdvözlés után fölkérte őt Elemér, hogy mondja el nekem leánya történetét. Mit ez igen szívesen megtett; csak egyet köhintett s kissé rendbe szedve magát így kezdé beszédét:

„Mintegy tizennyolcz éve annak, midőn a mi kedves s feledhetlen emlékü főszolgabiránk T. Orbózy Pál első körutját végzé fölvidékünkön. S én szívből mondom, hogy a mindenható Isten küldötte őt hozzánk. Igen, a mindenható Isten küldötte őt, hogy kiszabadítsa gyermekemet a halál rideg karjai közül. — Azon

időben volt ez uram! — megjegyzendő, hogy a paraszt orosz nyelven mondotta el ezen történetet, melyet itt közlök — midőn a farkasok kölykeznek. Az én kis Juliskám negyedik évében volt, s mint ilyen kis gyermek egy ingeeskében s kezeeskéjében kanalat tartva dőzögött ki a házból anyját keresni, ki a kiskertbe ment. A kis bohó nem látta merre ment anyja, azért az erdő felőli részen kereste őt. S ime! szerencsétlenségére a ház végén álló juhakol mellett egy nőstény-farkas leskelődött valami jó zsákmányra. Alig vette észre a gyermeket, azonnal villámgyorsasággal rohant hozzá, s fogai közé ragadván ingeeskéjét azon sűrűség felé czipelte őt, hol kölykei voltak.“

zódott egyik fától a másik mögé. Ezt látva kíváncsi lettem, s távolról követtem őt. Alig haladtunk ötven lépésnyi távolra, midőn a főszolgabíró egyszerre megállott, s fegyverét kezdé vizsgálni. Helyzetét kémlelve körültekintett, s ekkor meglátott engem is. Hamarjában kezével intett, hogy huzódjam egy fa mögé, mit én gépszerűleg teljesítettem, miután még semmit sem vehettem ki, de azért el nem mulasztottam tovább kémlelni. Hideg futotta keresztül tagjaimat, lábaim a földhöz tapadtak s eszméletlenül dültem egy fához, midőn megláttam a farkast s szájában gyermeket pillantottam meg. Ezer a szerencse, hogy reá nem ismertem Juliskámra, mert akkor menthetlenül elveszett volna.“

(Pannonhegyi kolostor. — L. a „Vegyesek“ közt.)

Midőn ide ért két könyesepp gurult le napbarnított s az idő ekéjével folszántott arcán. Hanem csakhamar ismét erőt vett magán s így folytatta tovább:

„Ah uram! már régen nem nevezhettem volna magaménak e kedves gyermeket, ha a főszolgabíró, mint vadász ember, az erdőben vadgalambokra nem les, s észre nem veszi a szörnyű állatot. Én szintén az erdőben voltam; mivel a puskához igen jól értettem, s a vidéket még jobban ismertem, a főszolgabíró mindig magával vitt az ilyen kirándulások alkalmával. Jóllehet alig állottam hetven lépésnyi távolban még sem láttam semmit, s csak akkor lettem figyelmes, midőn a főszolgabíró már a legnagyobb vigyázattal hu-

„A főszolgabíró mindent tudott jól, de nem mert a farkasra löni, nehogy a gyermeket is megölje, azért valami jó alkalmat keresett. S ez volt az oka, hogy oly ovatosan követte a farkast. Nem is csalódott reményében, mert a mint a farkas a sűrű bozótok közötti tisztább helyre ért, egy odu előtt megállott, s ott letette a gyermeket, mely a mint messziről kivettem, csak ekkor jött eszméltre, melyet a nagy ijedség miatt veszített el. A mint észrevették a kis farkas-kölykök a zsákmányt, előugráltak s elkezdették rángatni a gyermek ingeeskéjét, az öreg anya-farkas pedig gyönyörködve kölykei ügyességében mintegy tiz lépésnyi távolban ült le, de mindig szemmel tartotta a gyerme-

ket. Hol egyik, hol másik farkas-kölyök rántotta meg ingecskéjét, mire ez neki bátorodva a kezében levő kanállal mindegyiknek az orrára ütött, s így utasította vissza: „Menj össze ne tépd ingemet, mert megver az anyám!”

„Ez alatt a főszolgabíró oly állást foglalt el, melyben a gyermeket mentve látta, azért most égre emelve szeméit Istent híván segítségül rálőtt a vén

s egyetlen gyermekemet megmentette. A főszolgabíró szintén térdre borult s fönhangon mondá: „Dicsértessék a Jézus Krisztus!” Alig rebegettünk egy rövid imát, midőn ismét új veszély fenyegetett bennünket. Ugyanis egy medve jött egész dühvel a helyszínére, mely valószínűleg a közeli bokrok között pihent, hol őt egy eltévedt futó-golyó fölkereste s oldalbordájába furódott, s ezért rohant arra, hol a lövést hallotta. Mig én a gyer-

(Pannonhegyi templom katakombáji. — L. a „Vegyesek” közt.)

farkasra. A mint a puska eldőrdült villámgyorsasággal szaladtunk mindketten a gyermek felé. Ki tudná elmondani azon érzelmeket, melyek atyai szívemet át meg keresztüljárták, midőn a gyermekben az én Juliskámra ismertem! Hozzá hajoltam a földre, hol a nagy ijedség miatt alélva feküdt, s gyöngéden emeltem föl s atyai szívemhez szoritám őt. Térdre omoltam azután és hálát adtam az Istennek, a főszolgabírónak pedig kezeit csókoltam, hogy oly ügyesen kezelte fegyverét

meket a közelálló fa mögé helyeztem, az alatt a főszolgabíró rálőtt. Azonban a golyó nem talált. Erre a medve még jobban neki bősüült s irtóztató orditással rohant a főszolgabíróra, két lábra emelkedve kacsóival akarta őt átölelni, de azon perczen már én is ott termettem. Jóllehet vadászkésemet torkába nyomtam, még sem kerülhettem ki ölelését. Miután göresösen átkarolt, mindketten a földre rogytunk, s ott folytattuk a viaskodást; majd én majd ismét ő volt fölül, mig végre a

főszolgabírónak sikerült kezemből s a medve torkából kiragadni a vadászkést s szívébe mártani a szörnyeteg viadornak, mire azonnal vége lett a további birkózásnak, mert ellenfelem élettelen maradt karjaim között. Így menekültünk meg mindhárman Isten segélyével a halál körmei közül.“

„A kis Juliska ekkor már szintén magához jött, s tárt karokkal szökelt felém meglepedkezve az előbb történetéről. Midőn hozzánk ért, tapsolva mutatá azon kis keresztet, melyet nyakán viselt s azután megeskolván azt, ismét keblébe rejtette el. Mi a főszolgabíróval egymásra néztünk s egyszerre kiáltottunk föl: „Az Isten-ember örködött e gyermek élete fölött!“

Igy végezte a történetet az orosz paraszt, melyet oly élénken tudott előadni, hogy szinte láttam az egész jelenetet.

Elemér barátom még csak azt tette hozzá, — hogy azon időtől Juliska nevedett vallásosságban, erkölcsösségben és szépségben, s rövid idő múlva érnei s szépsége az egész falu szeretetét, az „erdők piros rózsája s a falu legszebb, legerényesebb leánya“ czímet vívták ki számára. Jóllehet szegény volt, mégis a falu leggazdagabb és legszebb legénye szerencsésnek tartotta magát, hogy megnyerhette szívét és kezét. Ezek tartották lakodalmukat az erdőben, a menyasszony csodálatos megszabadításának emlékére.

Heti krónika.

Pest, szept. 3.

(—ss—) Szemben a borzasztó háborúnak, mely Francia- és Poroszország közt dühög, most már nálunk arról kezdenek elmélkedni: mi lesz velünk? A dolyfős poroszok most már oly hangon beszélnek, hogy apró nemzetek, minő többi közt a magyar is, nekik utjokban állanak, azokat el kell söpörni. A háboru azonban még más fordulatot is vehet.

Kérdezzük meg inkább, hogy a háboru utóajdalmiból lesz-e nekünk bizonyos részünk? Felelet: lesz és talán a legnagyobb.

Igen helyesen mondja egyik pesti lap, hogy a két harezoló fél az európai szárazföldön a legnagyobb ipari fejlettséggel bíró két nemzet. Az egyik félén tehát a két legnagyobb ipari emésztő pusztítja egymást, míg másfelől a nagy termelő államok mind vesztegelnek.

Mi fog ebből fejlődni?

A harez elpusztított tömérdek gyárat, mindenek fölött pedig megsemmisült száz és százezer munkás kéz, és örökre bezárult talán majdnem felényi fogyasztó száj.

Mi vár ebből reánk?

A mennyit termeltek ama gyárat és kezek emez iparos államokban, most annyival kevesebb ipartermék fog megjelenni az európai piacokon, és mi, kik e piacokra rá fogunk szorulni, meg fogjuk fizetni az árkülönbséget, mely a szokott fogyasztás és a főnebbi okok miatt esökkenő termelés következtében ez iparezikkeknel létre fog jönni. És ezen bekövetkező áremelkedéseknél Magyarországra nézve milliókra menő veszteség fog bekövetkezni.

Tekintetbe kell venni, hogy a leölt százazrek mind mennyi fogyasztók reánk nézve, a szükség tehát kevesbül, és nekünk terményeink nyakunkon maradnak.

A nyerstermények árai tehát esni fognak, és pedig úgy esni, hogy azt keservesen fogjuk megérezni, épen mi, kik a piacokhoz legközelebb voltunk.

Ime, ilyenek a kilátások, melyek a jelen háboruból Magyarországra minden bizonynyal várakoznak. Milliókra menő kár és veszteség! —

A porosz, miután eddig a háboruban közel kétszáz ezer embert vesztett, otthon új hadseregek föllállítását rendelte el. — A porosz hadi erőt röviden a következőkben állítjuk össze:

A szász koronaherceg vezénylete alatt egy új hadsereg alakított, a 4-dik, mely a gárda, a 4-dik és 12-dik (szász)

hadtestekből áll, s feladata éjszakra Rheimsen át Páris felé nyomulni, míg a 3-dik hadsereg délen Troyes-n át halad ugyanazon ezél felé. E szerint 8 hadtest van utban Páris felé s a német hadak következőleg vannak jelenleg összetéve:

I. hadsereg Steinmetz tábornok alatt Metznél áll az 1-ső, 7-dik és 8-dik hadtestből.

II. hadsereg Frigyes Károly herceg alatt Metznél, a 2. 3. és 10-dik hadtestből.

III. porosz koronahg alatt Troyesen át Páris ellen vonul, áll az 5. 6. 11. és 2. bajor hadtestből.

IV. hadsereg Albert szász koronahg alatt Chalonsen át Páris ellen nyomul, áll a gárda, 4. és 12-dik hadtestből.

V. hadsereg a strassburgi ostromló hadsereg Werder tbnok alatt, áll a badeni és württembergi hadosztályból.

A legújabb hírek szerint még három tartalék-hadsereg alakítottatik.

VI. első tartalékhad. A mecklenburg-schwerini nagyhg vezetése alatt a Rajnánál.

VII. második tartalékhad. Caustein tábornok vezérlete alatt Berlinben.

VIII. harmadik tartalékhad. Löwenfeld tábornok alatt Glogauban Sziléziában.

Az alakulóban levő tartalék-hadseregek rendeltetése állítólag nem annyira az lenne, hogy a harezterre siessenek, e hadsereg inkább a semleges hatalmasságok ellen vannak intézve. A német lapok legalább ilyesmit mondanak. Olaszország magatartása bizonytalan, — s a többi hatalmasságok érzelmei sem olyanok, hogy elővigyázati szabályokról gondoskodni ne kellene.

A poroszok Franciaországban mindenütt iszonyu zsarolásokat követnek el.

Egy pesti lap müncheni levelezőjének igaza volt, midőn azt mondta, hogy a németek minden emberi érzetből kivették. Bizonyítják ezt azon embertelen tettek és zsarolások, melyeket Franciaországban elkövettek. Metz tájékán egy porosz lovasági főtiszt öreg embereket megbotoztatott egyszerűen azért, mert egy faluban 30 zsáknál több zabot nem talált. Azon derék parasztokat, kik hazájok védelmére fegyvert ragadnak, ha elfogják, agyonlövetik s ehhez még azon embertelenséget követik el, hogy a szerencsétleneket kényszerítik kivégeztetésük előtt, hogy maguknak ássák meg a sirt.

Hogy mily zsarolásokat visznek végbe a községeken, mutatja a következő eset, melyet About Edmund a „Soir“-ban leír. Az 5500 lakossal bíró Saverne városkának a 11. hadtest számára

a következőket kellett kiszolgáltatni: 10,000 kenyéret, 60 vágott ökröt, 8000 kilogramm rizst, 1250 kil. pörkölt kávét, 750 kil. sőt, 500 kil. dohányt vagy 250,000 darab szivart a legénység számára, 75,000 db. finom szivart a tiszteknek, 15,000 litre bort, tudniillik 10,000 litret a legénység és 5000 litre finom vörös bort a tiszték számára, 2000 litre burgundit, 200 palaezk pezsgőt, 100 kil. ezukrot. A betegápolásra 25 kilogramm bouillontáblát vagy huskivonatot. Lovak számára: 25,000 kil. szénát, 25,000 kil. szalmát. A község kötelezve van a hadseregnek ezen tárgyak megőrzésére egy raktárt átadni. A szállítás azonnal fogantatandó oly formán, hogy a kiszabott tárgyak fele 4 óráig, a másik fele másnap reggelig beszoigaltatandó. A requisitio elosztásához szükséges legénység (mintegy 20 ember) s szükséges mérlegek a sulyokkal együtt kiállítandók. A község köteles egyuttal arról is gondoskodni, hogy a hadsereg számára 100 előfogat készen álljon az élelmi szerek és a takarmány elszállítására. Azon esetre, ha a requisitio nem teljesítették, tartozik a község azt készpénzben 25% felülfizetéssel pótolni, szükség esetén a kitzított requisitio a katonaság által fog erőszakkal behajtani. A 11. hadtest katonái intendatúrája. (Az aláírások olvashatlanok.) Ezen okmány komoly viták után némi változtatásokat szenvedett.

Miután a maire kijelentette, hogy Saverne városkában soha 3000 palaezk bordeauxi bort és 2000 palaezk burgundit egyutt nem láttak, mindkét számból egy-egy nullát kihuztak. Végre lemondtak a 200 palaezk pezsgőről is, midőn megértették, hogy azt Chalcsban kellene bevásárolni. Így gazdálkodnak a fennen hirdett német műveltség hősei francia földön!

A hadi szerencse még mindig nem akar a francziák felé fordulni. Ujabb készüléseikre nézve ezt írják:

Az új törvény a tartalékosokat kivétel nélkül behívta, ugyszintén a f. évi okt. 1-jére a hadseregbe belépésre kötelezett korosztályt, végre a nemzetőrséghez nem tartozó nőtlen férfiakat 35-éves korig, kik az előbbi törvények értelmében megváltották magukat és már nem voltak hadkötelezettek. A hadsereghez ekkép behívott legénységet 40,000 teszik, kiket természetesen még előbb a háborura be kell gyakorolni.

Az aug. 10-ki törvény erejénél a hadseregbe osztott osztály közül csak egy volt azonnal használható, ezek a kiszolgált nőtlen katonák 45-éves korig. Ezek száma 150,000-re tehető.

A sorhad szaporításán és a nemzetőrség szervezésén kívül egy helyi nemzeti gárda is alakítottat mindazon védképesekből, kik nem tartoznak a hadsereghez vagy a nemzetőrséghez.

A hadsereg és a nemzetőrség a háboruba van szánva, a nemzeti gárda a belrend fentartására s legfőlegb a várak védelmére. A nemzeti gárda létszámát 800,000 egész 1 millióra teszik.

Strassburgból a francia helyőrség többbizben kirohánási kísérletet tett, de mindannyiszor visszaveretett. A poroszok inkább a várost, mint a várat lövik, ezen embertelen eljárás által akarván a földást kieroszakolni. Aug. 28-ról írják:

Strassburgi menekültek szerint leégett a prot. templom, a Vilmos templom, a városi könyvtár, a prot. papnövelde, a képtár és a Grande Rue Vieille (nagy ó utca) nagy része. Külvárosi házak és erdők keveset szenvedtek. A poroszok csak éjjel lőnek. A porosz tábornok nem engedte meg a várparancsnoknak, hogy a nőket és gyermekeket kiküldhesse.

Párisból pedig szept. 1-ről ezt jelentik: A tegnapi kamra ülésben Keller adatokat sorol fel Strassburg lakosságának hazafias magatartását illetőleg s indítványozza, hogy egy bizottság alakíttassék s küldessék a felső Rajnához, hogy a lakosságot felfegyverezze. A lakosság mint egy ember kész felkelni. —

Keller a poroszoknak Strassburg iránt tanusított eljárását Európa itétele alá boecsátja. (Már undort és megvetést szült mindenütt e gyalázatos eljárás.)

A kamra felállással üdvözli Strassbourg hősiesség magatartását kijelentvén, hogy soha sem szűnnek meg francziák maradni a hazafias strassburgiak. Palikao csatlakozik Strassbourg lakosságának dieséretéhez s kiemeli, hogy a parancsnok és helyőrség is elismerésre méltó. Palikao visszutasítja Keller indítványát s bizalmat kér a kamráktól. A miniszter bejelenti, hogy egy francia szabadesapat badeni területre tört. Eddig 200 ezer porosz lett harcsképtelenné, s hogy a poroszok naponkinti hadiköltsége 16 millióra megy. A kamra Keller indítványát esti ülésében veszi tárgyalás alá.

A mi Metz et illeti, annyi bizonyos, hogy Bazaine kirohánást kísértett meg; de hogy minő eredménnyel, a tudósítók ellenmondanak egymásnak. A porosz szokott diesekvő modorában azt hirdette, hogy Bazaine visszaveretett; Párisból azonban azt jelentik, hogy Bazaine komoly előnyöket vívott ki Frigyes Károly herezeg lovassága fölött.

Metz várát illetőleg a poroszok azt komoly ostrom alá készülnek venni.

Tudósítások érkeztek óriási ostromlási anyagszerek előkészítéséről, miknek már a legközelebbi napokban kell a határon átszállíttatniok. Hogy vajjon ezen vállalatnak van-e kilátása sikerre, azt még eddig nem lehet eldönteni. Azonban ez épen nem látszik a mellett bizonyítani, hogy a várban hiányzanának az élelmi- és hadiszerek; máskülönb az ezen ostromkészületek által igényelt sok milliónyi költségek megkimélésével egyszerű zárlat által ugyanazon célhoz juthatnának el. Ebből azt is lehet következtetni, hogy a Berlinben s a főhadiszálláson levő poroszok a háboru végét nem tartják oly közelállónak, mint ezt a bécsi poroszok teszik.

A belga határok felé, Sedan környékén, aug. 29. 30. 31. szept. 1- és 2-kán jelentékeny csatározások voltak. — Az eredményről l. a „Legujabbakat.“

Vegyesek.

Mai számunk egyik képe Pannon hegyét a magyarországi kereszténység bölesőjét tünteti föl. Innen indultak ki az ország megtérítésére a hittedesítők; innen kerültek ki az első magyar püspökök. — A másik kép a templom főoltára alatti k a t a k o m b á t mutatja. Ósrégi kápolna, melyben szent István király sokszor imádkozott nemzeteért, s a mely kápolna a szent Benedek-rend áldozatkészségéből legujabban jeles művészek által megújítottat.

Iszkaszentgyörgy, aug. 30. — E hó 15-kén katolikus hitközségünknek kettős ünnepélye volt. — Ugyanis Máriának mennybe fölvetésén kívül új orgonánknak fölszentelése is megörvendeztetett bennünket. Minthogy régi kis orgonánkat az idő vasfoga annyira megrongálta, hogy azt kijavítani érdemesnek nem találtuk: hét változatu újat rendelünk meg Szalay Károly székesfehérvári orgonaművész urnál. Ő azt a fönidézett napra elkészítette, a midőn ugyanaz a helybeli és számos vidéki hívek jelenlétében, alkalmi beszéd kísérete mellett, fölszenteltetett. A csinosan kiállított, remekül szervezett, gyönyörű hangu zeneszert Steinmetz György bodaiki híres orgonász ur által megvizsgáltattuk, ki azt minden tekintetben kitünőnek találta, megjegyezvén, hogy ily remek szerkezetű orgonát még nem látott; a munka rajta pedig oly szilárd, miszerint a külföldön készültek vele meg nem mérkőzhetnek. Ára, rozzant orgonánk átadásán kívül 1200

uj frt volt. — Miután az orgona a 12-ik század óta templomainknak általános sz. hangszere lön; annak minőségétől pedig igen sok függ arra nézve, hogy a híveknek a régiekként két imával fölérő buzgó éneke emeltessek; miután továbbá Szalay Károly ur orgonánkat nemesak kitünően, [hanem még nagylelkűen is elkészítette, mennyiben kötelezettségén felül azt egy változattal megtoldotta s ujabban föltalált készülettel a nedves lég kártékony hatása ellen is biztosította; ugyanazért őt, mint igen ügyes magyar orgonaművészt, a belföldi hitközségek figyelmébe ajánlani kedves kötelemünknek tartjuk.

Stekl Alajos, esperes. — Szűcs György, gondnok.

Rövid hírek.

Ha rendkívüli, előre nem látott esetek nem jönnek közbe, akkor király és királyné 6 felségök szept. 15-én Budára érkeznek. A királyi gyermekek szept. 16-án Pest érintése nélkül, Gödöllőre mennek. A király s királyné mintegy 2 napig Budán maradnak, s akkor a király visszatér Bécsbe, a királyné pedig Gödöllőre megy, s kedvező idő esetén ott marad november elsejéig.

Ő felsége Otleanu János, lugosegyházmegyei áldozárt, titkárt és szentszéki ülnököt, lugosi görög katolikus püspökké kinevezni méltóztatott.

Jelentés. A Szent-István-Társulat kiadásában katolikus elemi iskolák számára kiadott magyar ABC és első olvasókönyvhöz alkalmazott **fali táblák** szeptember hó közepén okvetlen megjelennek és a Szent-István-Társulat ügynökségében (Lipót utca 11. sz.) kívánatra vászonra huzva is kaphatók lesznek.

Ugyszintén Bárány Ignác pályakoszorúzott **II. osztályu olvasókönyve** nagyjórészben a sajtót már elhagyta, s szeptember közepe táján bizonyosan elkészül. A II. olvasókönyvhöz a tanító urak számára „Utmutatás“ is lesz csatolva.

Szükségesnek tartjuk a t. elkész és tanító urakat figyelmeztetni, hogy az új rendszer kívánalmai szerint kath. elemi iskolák számára csak a fönjelölt ABC. és olvasó könyvek jelenjenek meg. Fölötte kívánatos, hogy kath. iskoláinkban, melyeknek a felekezeti jellemet a legtöbb helyen küzdelemmel kellett kivívniok, e kath. tankönyvek használtassanak; kath. iskolákba a felekezeti külső iskolák számára közrebocsátott tankönyveket hozni be annyi volna, mint gondatlanul azok felekezeti jellemét földadni.

— A Szent-István-Társulat **naptára** 1871-re megjelent. Az „Olvasmányok“ cikkei: Alakítsunk kath. kaszinókat! Nádasdy Tamás (költemény.). A kézmárki rom. kath. templom (képpel.) A borizák falunép (költemény.). A magyar alkotmány. A csáb (költemény.) Monda a Balaton eredetéről. A munkás és a vasárnap. Deák Ferencz születéshele (képpel.) A keresztény anya imája. Szelim lyuka. (költemény.) Ki anyját nem tiszteli; (elbeszélés). Találós felelet. Emlékö. Zsidó okoskodás. Kapisztrán János. A főthi dal szülőhele. Ára 25 kr.

Pályázat.

Biharmegyében a tötteleki magyar elemi tanodánál (fiu és leány) a megürült rom. kath. kántortanítói állomásra ezennel pályázat hirdettek, s határnapul f. évi sept. 24. napja tüzetett ki. Járuléka: szabad lakás kerttel, 105 uj frt fizetés, 6 köböl kétszerbuza, 6 köböl szemes tengeri és 7 öl tűzifa deputatum, 10 hold szántóföld és 9 hold rét. — Ide járul a csekély

stola-illeték, s az iskola tisztítás, fűtés és egyéb apróságokra a helységtől nyert járuléka. — A szükséges okmányokkal fölszerelt folyamodványok az iskolai székhöz ezimezve, a fönt határnapig alulirtothoz intézendők. — Kelt Nagyvárad-Olasziban, aug. 18-kán 1870. — **Palotay László**, alesp., váradolászai plebános.

— **Pályázat.** Bácsmegeye Filippova helységben egy német tan-nyelvű kath. jellegű elemi néptanodai állomás szervezetvén, ennek szabályszerű betöltése végett f. évi szept. 20-dikáig nyilvános pályázat nyitattik. Ezen állomás járuléka: 1) 126 uj frt; 2) 24 p. mérő buza; 3) 3 öl kemény tűzifa; 4) 3 öl fűtésre való szalma; 5) öt hold szántóföldnek használata; 6) szabad lakás. — A képesítési okmányokkal fölszerelt folyamodványok a filippovai iskolai székre ezimezve alulirtothoz Veprovácra intézendők. — Veprovác (Bácsmegeye) 1870. aug. 30.

Mihálovics Antal, esp. és tanfelügyelő.

— **Pályázat.** Az almási r. kath. jellegű alsó elemi német ajku iskolánál két tanítói állomásra, melyekkel egyenkint 400 frt és természetbeni lakás vagy e helyett 40 frt lakbér van javadalomképen összekötve, f. évi szept. 26-ára pályázat hirdettek. A pályázók képességükről tanuskodó okmányokkal kellőleg fölszerelt folyamodvényaikat az almási iskolaszékhöz ezimezve Csiesáky József bács almási esperes, és kerületi tanfelügyelőhöz a jelzett határidő előtt beküldjék. — Almáson (Bácsmegeye) aug. 31-én 1870.

Csiesáky József, esperes.

— **Pályázat.** Bácsmegeyében a pacséri kath. magyar kántortanító állomás megürülvén, ennek betöltése végett f. é. szeptember 20-ig pályázat hirdettek. Évi jövedelem: 105 frt; kész pénz, továbbá stola után mintegy 25 frt; 30 pesti mérő kétszeres buza; adóteherrel 22 hold szántóföld, — melyhez idővel még 10 hold fog járulni — és szabadlakás. A kellőleg fölszerelt folyamodványok a pacséri kath. tanszékre ezimezve alulirtothoz beküldendők. Hegyesen Bácsmegeyében 1870. aug. 26.

Balassy Endre, esp. hegyesi pléb.

Legujabb.

Napoleon császár a porosz király kezében van!!

Berlin, szept. 3. (Hivatalos.) Vilmos király Augusta királynéhoz Berlinbe: Sedan előtt, szept. 2. fél három órakor délután: Az egész sedani francia hadsereg capitulált. Ennek folytán mindnyájan hadifoglyok. Wimpfen tábornok, ki a megsebesült Mac-Mahon helyett parancsnokolt, épen most írta alá a capitulatiót. A császár csak nekem adta meg magát, miután ő nem parancsnokol és mindent a párisi regensségre ruházott át. Tartózkodási helyét én fogom meghatározni, mihelyt beszéltem vele a találkozáson, melyet most várok. Mily fordulat Isten vezető keze által!!

Berlin, szept. 4. (A burkus király távirata a feleségéhez) Varennes-ből: „Mily megható pillanat volt találkozásom Napoleonnal! Ő megtörve vala, de méltóságteljes s önmegadó magaviseletében. En Wilhelmsöhét, Kassel mellett, tüstem ki tartózkodása helyétül. — A találkozás a kis kastélyban történt Sedan nyugati glazisán, onnan belovagoltam a hadsereget Sedan körül, hol a hadesapatok leirhatlan örömmel fogadtak.“

Napoleon egy levelében ezt mondja Vilmos királynak: „Mivel nem sikerült golyó által meghalnom, nincs számomra más lépés nyitva, mint hogy kardomat felséged kezeibe letegyem.“

Párisban a szomorú hírek megtudása után a képviselőházban Favre Gyula indítványozta, hogy a császár és kormánya minden jogaikat, melyeket az alkotmány adott nekik, végleg elveszetteknek, megszüntettek proklamaltassék, és küldessék ki egy bizottmány, a kormányhatalommal felruházva, mely az ellent az országból eltávolítsa.

Ujabb hírek szerint: Páris babyloni zavarba jutott; a „köztársaság“ (respublika) ki is kiáltott volna. (?)

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lipót-utca 11. sz.) — Felelős szerkesztő: **Füssy Tamás**.

Pesten, nyomtatott az „Athenaeum“ nyomdájában 1870. (Barátok tere 7-dik szám.)